

Πλαίσιο Διδασκαλίας
των Αρχαίων και Νέων
ελληνικών στο
Γυμνάσιο
Διδακτικά
παραδείγματα

Κωνσταντίνα Καλαούζη
(ΣΕΕ ΠΕ02 - Φιλολόγων, 2^{ου} ΠΕΚΕΣ Ν.
Αιγαίου)

Αρχαία ελληνικά

Αρχαία ελληνική Γλώσσα

Οδηγίες διδασκαλίας: Αρχαία ελληνική γλώσσα (Α, Β, Γ, Γυμνασίου)

- Βασικός στόχος:
- **Αναγνώριση**
- → κύριων όρων πρότασης
- → μετοχικών / απαρεμφατικών φράσεων
- → ετερόπτωτων και ομοιόπτωτων προσδιορισμών
- → δεικτών που σχετίζονται με τον χρόνο, την αιτία, τον τρόπο και τον τόπο.

Προσοχή!

Η προσέγγιση των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων **γίνεται με βάση το κείμενο**

Ζητείται συνεχώς η σύγκριση των δομών της αρχαίας με τη σύγχρονη γλώσσα (για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται να έχουν πάντα μαζί τα βιβλία αναφοράς **(τόσο κατά την εξάσκησή τους όσο και κατά την αξιολόγησή τους.**

- Δεν επιμένουμε στην παραγωγή γραμματικών τύπων, αλλά στην αναγνώρισή τους, με τη χρήση ποικιλίας ασκήσεων (π.χ. Κλειστού τύπου, όπως πολλαπλών επιλογών, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών κ.ά.).

Α Γυμνασίου: Η γνωριμία

- Προσοχή!
- Οι ενότητες που διδάσκονται είναι οι: 1 - 13 (δε διδάσκονται οι 14 - 18)
- Διάστημα διδασκαλίας: Σεπτέμβριος - Μάιος.

Επιδιωκόμενα αποτελέσματα διδασκαλίας

- Με τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας επιδιώκεται να:
- α) εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τον αρχαίο ελληνικό λόγο.
- β) αντιληφθούν τις διαλεκτικές διαφορές της α.ε. και να τις συγκρίνουν με τις αντίστοιχες της ν.ε.
- γ) εξοικειωθούν με τα γραφικά σύμβολα και τα βασικά χαρακτηριστικά της α.ε. στο φωνολογικό επίπεδο.
- Δ) αντιληφθούν την αξία της δασείας τόσο για την α.ε., όσο και για ορισμένες σύνθετες και παράγωγες λέξεις της ν.ε.

Επιδιωκόμενα αποτελέσματα

- Επίσης επιδιώκεται να:
- γίνουν αντιληπτές οι επιβιώσεις στη συγχρονία, παλαιότερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας.
- αναγνωρίζουν απλές δομές (Ονοματικές - Ρηματικές φράσεις)
- διαπιστώσουν πώς σχηματίζονται οι λέξεις της α.ε. μέσα από τη διαδικασία της παραγωγής
- διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές στο σημασιολογικό επίπεδο της α.ε. και της ν.ε. γλώσσας

Επιδιωκόμενα αποτελέσματα διδασκαλίας

- Μάθουν να αναγνωρίζουν μέσα στο κείμενο:
- Τους τύπους των ουσιαστικών και επιθέτων της Α' και Β' κλίσης και ιδιαιτέρως τη δοτική
- Τους τύπους των χρόνων της οριστικής ε.φ. των βαρυτόνων ρημάτων και ιδιαιτέρως τους τύπους του παρακειμένου, όπου παρουσιάζεται το φαινόμενο του αναδιπλασιασμού
- Τα απαρέμφατα και τις μετοχές, τα οποία εμφανίζονται στη ν.ε. γλώσσα με διαφορετική μορφή
- Τους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και των δεικτικών αντωνυμιών οὗτος, αὕτη, τοῦτο και να τους συνδέουν με την κλίση του ρήματος

Να εξοικειωθούν με απλά και ενδιαφέροντα κείμενα των παλαιότερων μορφών της γλώσσας μας και να μπορούν να τα κατανοήσουν, απαντώντας σε ερωτήσεις κατανόησής τους και να κινηθεί το ενδιαφέρον τους για τον ελληνικό πολιτισμό.

Διδακτικό παράδειγμα

- Με αφορμή την εισαγωγική ενότητα (*Το ταξίδι των λέξεων στον χρόνο*) προσφέρω υλικό της επιλογής μου που θα βοηθήσει το τμήμα μέσα από δραστηριότητες να αφομοιώσει καλύτερα τους στόχους του μαθήματος.
- Αφού μελετήσουν τα αποφθέγματα του βιβλίου, χωρίζω την τάξη σε ομάδες και δίνω φύλλο εργασίας με πρόσθετα αποφθέγματα στην ΑΕΓ συνοδευόμενα από λεξιλόγιο.
- Χωρίζω τα αποφθέγματα «κατά κῶλα», ώστε να διευκολυνθούν οι μαθητές/τριες να διακρίνουν τη δομή των προτάσεων.
- Τους ζητώ να συνεργαστούν και να προσπαθήσουν να κατανοήσουν το νόημα.

α. Ὁ ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος
ἀθάνατοις, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος,
ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Ἡσίοδος

β. Τὰ ἀγαθὰ κόποις κτῶνται.

Ἀριστοτέλης

γ. Πλουσιώτατός ἐστι ὁ ἐλαχίστοις
ἀρκούμενος.

Σωκράτης

δ. Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ.

Ἀριστοτέλης

• Λεξιλόγιο

- οἱ ἀθάνατοι → οἱ θεοί
- ὁ φίλτερος → ο πιο αγαπητός
- τὸ ὄνειδος → ἡ ντροπή
- ἡ ἀεργίη → ἡ οκνηρία, ἡ τεμπελιά
(προσοχή! Ψάξε στο λεξικό και βρες
τη διαφορά ανάμεσα στην αεργία
και την ανεργία)
- ἀρκοῦμαι → εἶμαι ευχαριστημένος
με κάτι, αρκούμαι.

Χωρισμός κατά κῶλα

Ὁ ἐργαζόμενος	πολὺ φίλτερος ἀθανάτοις,	α-πρότ
ἔργον δ' οὐδέν	ὄνειδος,	α-πρότ
ἀεργίη δε τ'	ὄνειδος.	α-πρότ
Πλουσιώτατός <u>ἐστι</u>	ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος.	α-πρότ

- Δίνω το κείμενο στις ομάδες χωρισμένο σε νοηματικές ενότητες (όπου α-πρωτ = κύρια πρόταση)
- Ζητώ στη συνέχεια να αναγνώσουν δυνατά, αποδίδοντας όσο καλύτερα μπορούν το νόημα, την κατά κῶλα γραφή.

Κατανόηση

- Προχωρώ σε ερωτήσεις κατανόησης περιεχομένου.
- π.χ. Σε ποιαν αρετή του ανθρώπου αναφέρονται η α και β πρόταση και σε ποιαν η γ και η δ;
- Οι προτάσεις αυτές ονομάζονται αποφθέγματα. Να τα μελετήσετε ξανά και να καταγράψετε τα βασικά κοινά τους χαρακτηριστικά ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο.
- Παρόμοιο χαρακτήρα έχουν στα Νέα ελληνικά οι παροιμίες που είναι λαϊκά αποφθέγματα.
- Σκεφθείτε ή αναζητήστε στο διαδίκτυο παροιμίες ή αποφθέγματα με θέμα παρόμοιο όπως τα παραπάνω που διαβάσατε.

Γλωσσικές - μεταφραστικές επισημάνσεις

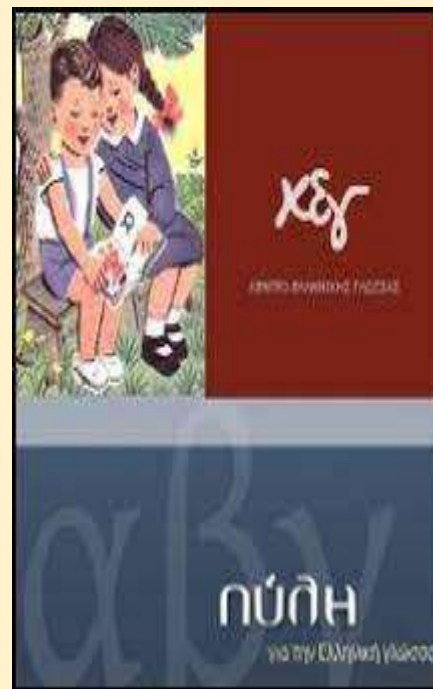
- Στα αρχαία ελληνικά υπάρχει και μία πτώση που ονομάζεται Δοτική. Προσπαθήστε με τον/την διπλανό/η σας να προτείνετε μία απόδοση για τις δοτικές πτώσεις που σας δίνονται
- Υπογραμμίστε την απάντηση που σας φαίνεται πιο σωστή.
- (α) ἀθανάτοις →
- Οι θεοί / στους θεούς / με τους θεούς
- Β) (β) κόποις →
- Με κόπους/ στους κόπους/ για τους κόπους.
- Γ) (γ) ἐλάχιστοις →
- Τα ελάχιστα/ για τα ελάχιστα/ με ελάχιστα.

Απόπειρες απόδοσης νοήματος και εξάσκησης στην ετυμολογία

- Να αποδώσετε στα Νέα ελληνικά τη φράση ««Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ» χρησιμοποιώντας οπωσδήποτε τις λέξεις «ποσότητα» και «ποιότητα»
- Από τις νεοελληνικές λέξεις που σας δίνονται δίπλα να υπογραμμίσετε εκείνες που έχουν ως πρώτο συνθετικό την αρχαιοελληνική πρόθεση «εν» που βρίσκεται στο δ απόφθεγμα.
  - ενάμισι, έναστρος, έντυπος,
  - εννιακοσιοστός, εντάξει

Σύγκριση αρχαίας - νέας

- Να σκεφτείτε ή να εντοπίσετε στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής και να καταγράψετε δέκα νεοελληνικές λέξεις που έχουν ως πρώτο συνθετικό το αρχαιοελληνικό επίρρημα «εὖ» (=καλά) του δ' αποφθέγματος (π.χ. ευκολία)

Προβληματισμοί απόδοσης αρχαίου κειμένου - εντοπισμός λειτουργίας προτάσεων

- (α) Ποιο ρήμα χρησιμοποιήσατε για την απόδοση του α' αποφθέγματος στα Νέα Ελληνικά;
- (β) Στο α' απόφθεγμα το ρήμα παραλείπεται. Προσπαθήστε να το εντοπίσετε στο γ' απόφθεγμα.
- (γ) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, παραλείπεται το ρήμα στο α' απόφθεγμα;

Πού βάζω τη δασεία;

- Εξηγώ πρώτα τη θεωρία
- Στην αρχαία Ελληνική Γλώσσα μπροστά από κάποιες λέξεις που άρχιζαν από φωνήεν υπήρχε ένας φθόγγος, το <H>, το δασύ πνεύμα, που ακουγόταν σαν μια πνοή, όπως το αγγλικό h, π.χ. ΗΕΛΛΑΣ. Κατά τον 3ο αιώνα μ.Χ. αυτό έπαψε να προφέρεται. Έτσι, για να ξεχωρίζουν οι λέξεις που κάποτε είχαν μπροστά τη δασεία εκπνοή (δηλ. το δασύ πνεύμα) από αυτές που δεν την είχαν, χρησιμοποιήθηκαν δύο σύμβολα, τα πνεύματα: η δασεία (´), που χρησιμοποιείται στις λέξεις που είχαν το <H>, π.χ. Έλλάς, και η ψιλή (ˊ), που χρησιμοποιείται στις λέξεις που δεν το είχαν, π.χ. αήρ.
- Υπάρχουν μερικοί τρόποι, για να καταλάβουμε ποιες λέξεις έπαιρναν δασεία:
  - α) Κάποιες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες, όπως η Αγγλική, έχουν διατηρήσει το <H> μπροστά από λέξεις ελληνικής προέλευσης, που έπαιρναν δασεία, π.χ.: Hellas, Helen, history, harmony, horizon.
  - β) Όσες λέξεις αρχίζουν από υ (π.χ. υπόγειος, ύπουργός, ύφήλιος) ή ρ (π.χ. ρέω, ρόδον)
  - γ) Για να διαπιστώσουμε αν μια αρχαιοελληνική λέξη δασύνεται, αναζητούμε μία νεοελληνική συνθετη λέξη που να περιλαμβάνει την αρχαιοελληνική λέξη ως β' συνθετικό και να έχει ως α' συνθετικό μία πρόθεση, π.χ. από, επί, υπό, κατά, μετά, αντί. Αν κατά τη σύνθεση, τα σύμφωνα των προθέσεων μετατρέπονται το π σε φ και το τ σε θ, τότε συμπεραίνουμε πως η λέξη που αποτελεί το β' συνθετικό στην αρχαιοελληνική της μορφή έπαιρνε δασεία. Παραδείγματα:

- ἀπό + ὀπλίζω > ἀφοπλίζω → Άρα: Η αρχαιοελληνική λέξη ὄπλον έπαιρνε δασεία.
- ἀπό + ἄγωγῆ > ἀπαγωγῆ → Άρα: Η αρχαιοελληνική λέξη ἄγωγῆ έπαιρνε ψιλῆ.

B Γυμνασίου

- Όσοι έχουν αναλάβει τη Β' Γυμνασίου χρειάζεται, αφού προηγηθεί μία επανάληψη, να δώσουν στα παιδιά ένα δελτίο εισόδου (ή διαγνωστικό τεστ), ώστε να διαπιστώσουν ποια από τα αναμενόμενα αποτελέσματα της Α Γυμνασίου έχουν κατακτηθεί και ποια όχι.
- Σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΑΙΘ οι πρώτες τέσσερις εβδομάδες αφιερώνονται σε επαναλήψεις.
- Στη συνέχεια μπαίνουν κανονικά στο βιβλίο της Β και έχοντας σημειώσει τα όποια κενά, μέσα από τα κείμενα που δίνουν και άλλα παράλληλα, συμπληρώνουν όσα - σημαντικά - δεν έχουν διδαχθεί ή δεν έχουν γίνει κατανοητά μέσα από διαδικασίες κειμενοκεντρικές.

Τι διδάσκεται

- Από το διδακτικό βιβλίο «*Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου*» των Α. Παπαθωμά, Μ. Γαλάνη-Δράκου, Β. Καμπουρέλλη, Ε. Λουτριανάκη, **δε θα διδαχθούν οι ενότητες 1, 10, 15, 17, 18.**
- Οι υπόλοιπες δεκατρείς (13) ενότητες θα διδαχθούν κατά τη περίοδο *Σεπτεμβρίου-Μαΐου.*

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Με τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη Β Γυμνασίου επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν με τον αρχαίο ελληνικό λόγο και να μπορούν να **αναγνωρίζουν** μέσα σε ένα κείμενο:
  - τους τύπους των ουσιαστικών και επιθέτων της γ' κλίσης
  - τους ρηματικούς τύπους της οριστικής των βαρύτονων ρημάτων στη μέση φωνή
  - τους ρηματικούς τύπους της υποτακτικής και της προστακτικής των βαρύτονων ρημάτων και στις δύο φωνές (ενεργητική και μέση)
  - τους τύπους της ερωτηματικής, αναφορικής και αόριστης αντωνυμίας και τη σημασιολογική τους διάκριση παρά τις μορφολογικές ομοιότητες μεταξύ τους (ερωτηματική, αόριστη) ή με άλλα μέρη του λόγου (αναφορικές αντωνυμίες, άρθρα, ειδικός σύνδεσμος ὅ τι)

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Επίσης αναμένεται να:
- Διαπιστώσουν πώς σχηματίζονται οι λέξεις της α.ε. μέσα από τη διαδικασία της σύνθεσης, καθώς και ομοιότητες και διαφορές στο σημασιολογικό επίπεδο της α.ε. και της ν.ε. γλώσσας.
- Κατανοήσουν τη συντακτική λειτουργία του αντικειμένου και να διακρίνουν το άμεσο και το έμμεσο αντικείμενο
- Προσεγγίσουν τη δομή του α.ε. λόγου σε πιο σύνθετες μορφές μέσα από τη μελέτη της βασικής συντακτικής λειτουργίας του απαρεμφάτου (το απαρέμφατο ως ρήμα και ως όνομα, ταυτοπροσωπία και ετεροπροσωπία) και της μετοχής (η μετοχή ως ρήμα και ως όνομα, απλή αναφορά στα είδη της, εξοικείωση με την έννοια της επιθετικής μετοχής).
- Προσδιορίσουν τη συντακτική λειτουργία των προσδιορισμών και να εξοικειωθούν με τους ονοματικούς προσδιορισμούς και ιδιαίτερα με τους επιθετικούς.
- Επισημάνουν τη διαφοροποίηση του ν.ε. λόγου, ως προς την αναλυτικότητά του, σε σχέση με τον α.ε. λόγο.
- Εξοικειωθούν με απλά κείμενα από διαφορετικά κειμενικά είδη της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, αλλά και της μεταγενέστερης, και να ασκηθούν στη γλωσσική κατανόησή τους και στην ανίχνευση απλών υφολογικών στοιχείων που τα χαρακτηρίζουν (ιστορικοί χρόνοι, διάλογος, παραινετικός λόγος), χωρίς να επιδιώκεται συστηματικότερη μελέτη τους.
- Συνειδητοποιήσουν ότι η νέα ελληνική έχει τις ρίζες της στην αρχαία και αποτελεί εξέλιξη και συνέχειά της.

Γ Γυμνασίου

- Και στη Γ Γυμνασίου προτείνεται, μετά την επανάληψη, να δοθεί στους μαθητές/τριες ένα διαγνωστικό κριτήριο βάσει της ύλης που διδάχθηκε στη Β τάξη, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός κατάκτησης των στόχων και να οργανωθεί κατάλληλα η διδασκαλία.

Τι διδάσκεται

- **Ημερήσια Γυμνάσια:**
- Από το διδακτικό βιβλίο «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου» των Ν. Μπεζαντάκου, Β. Χαραλαμπάκου κ.ά, **δε θα διδαχθούν οι ενότητες 3, 5, 7 και 12.**
- Οι υπόλοιπες ενότητες θα διδαχθούν δύο (2) ώρες την εβδομάδα κατά την περίοδο **Σεπτεμβρίου - 15 Μαρτίου.**
- **Εσπερινά Γυμνάσια:**
- Από το διδακτικό βιβλίο «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου» των Ν. Μπεζαντάκου, Β. Χαραλαμπάκου κ.ά, **δε θα διδαχθούν οι ενότητες 2, 3, 5, 7, 10, 11 και 12.** Οι υπόλοιπες ενότητες θα διδαχθούν μία (1) ώρα την εβδομάδα κατά την περίοδο **Σεπτεμβρίου - 15 Μαρτίου**

Τι διδάσκεται

2) ΑΡΡΙΑΝΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΗ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ

- Από το βιβλίο «Αρριανού Αλεξάνδρου Ανάβαση» των Ν. Μπούρα, Κ. Ναστούλη, Α. Σακελλαρίου **δε θα διδαχθούν τα παρακάτω κεφάλαια:**
- Από την Εισαγωγή: τα κεφ. IV, VI και VII
- Από το κείμενο: Β' Βιβλίο: το κεφ. 4, 9-11 και το κεφ. 12, 3-8
- Ε' Βιβλίο: το κεφ. 18, 4-6 και το κεφ. 19, 1-3
- Ζ' Βιβλίο: το κεφ. 26, 1-3
- ***Το μάθημα διδάσκεται από τις 16 Μαρτίου-έως τον Μάιο***

Τι διδάσκεται

- **ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ**

- Από το βιβλίο «Αρριανού Αλεξάνδρου Ανάβαση» των Ν. Μπούρα, Κ. Ναστούλη, Α. Σακελλαρίου δε θα διδαχθούν τα παρακάτω κεφάλαια:
- Από την Εισαγωγή: τα κεφ. IV, VI και VII
- Από το κείμενο: Α' Βιβλίο: το κεφ. 15, 3-5
- Β' Βιβλίο: το κεφ. 4, 9-11, το κεφ. 12, 3-8
- Ε' Βιβλίο: το κεφ. 18, 4-6 και το κεφ. 19, 1-3
- Ζ' Βιβλίο: το κεφ. 26, 1-3
- Το μάθημα διδάσκεται από τις **16 Μαρτίου- έως τον Μάιο.**

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα για την ΑΕΓ Γ Γυμνασίου

- Οι μαθητές και μαθήτριες καθοδηγούνται να μπορούν να:
  - α) Συζητούν ιδέες, απόψεις και προβλήματα της αρχαίας εποχής σε σχέση με αυτά της σύγχρονης, επισημαίνοντας τις συνέχειες ή τις ασυνέχειες.
  - β) Αναγνωρίζουν τη διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και αντιλαμβάνονται τις διαφορές της α.ε. με τη ν.ε.
  - γ) Επισημαίνουν δομές στο αρχαίο κείμενο αντίστοιχες με εκείνες της ν.ε.
  - δ) Αποδίδουν το αρχαίο κείμενο σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα για την ΑΕΓ Γ Γυμνασίου

- ε) Αναγνωρίζουν ό,τι δεν επιβιώνει στη ν.ε. (αναγνωριστικός γραμματισμός) και σχηματίζουν ό,τι επιβιώνει, καθώς και ό,τι υπηρετεί το λόγιο χρηστικό επίπεδό της, σε ό,τι αφορά:
  - - Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων
  - - Τύπους των ουσιαστικών *ή γυνή* και *ό παῖς*
  - - Τύπους της οριστικής - επαναληπτικής αντωνυμίας
  - - Τύπους της ευκτικής ε.φ. και μ.φ. βαρύτονων ρημάτων
  - - Ρηματικούς και ονοματικούς τύπους του αορίστου β' ε.φ. και μ.φ.
  - - Τύπους των παθητικών χρόνων
  - - Τις μορφές και τη λειτουργία του ποιητικού αιτίου – την παθητική σύνταξη
  - - Τα είδη του μορίου *ἄν*
  - - Την παρατακτική και την υποτακτική σύνδεση προτάσεων
  - - Τις δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις (είδη, εισαγωγή, συντακτική θέση).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα για το μάθημα *Αρριανού, Αλεξάνδρου Ανάβαση*

- Επιδιώκεται ώστε οι μαθητές και μαθήτριες να:
  - - Κατανοούν εκτενέστερα αποσπάσματα συνεχούς κειμένου.
  - - Γνωρίσουν τον Αλέξανδρο όχι μόνο ως στρατιωτική και πολιτική ιδιοφυΐα, αλλά και ως άνθρωπο στις σχέσεις του με τους στρατιώτες του, τους φίλους και τους αντιπάλους του.
  - - Αποδίδουν το αρχαίο κείμενο σε ορθό νεοελληνικό λόγο.
  - - Συνειδητοποιήσουν τη συνέχεια και εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.
  - - Εμπεδώσουν τα κυριότερα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα που διδάχθηκαν τους προηγούμενους μήνες.

Επισημάνσεις για την ΑΕΓ

- 1. Η διδασκαλία των επιμέρους γραμματικοσυντακτικών φαινομένων είναι **κειμενοκεντρική**.

Οι μαθητές και μαθήτριες έρχονται σε επαφή με την αρχαία γλώσσα μέσα από τα αρχαία κείμενα και **με τρόπο διερευνητικό** μαθαίνουν τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της γλώσσας.

Κατά τη διδασκαλία ενδείκνυται οι μαθητές και μαθήτριες **να φέρνουν μαζί τους και τα βιβλία αναφοράς** (Γραμματική - Συντακτικό) και να τα χρησιμοποιούν, όταν και όπου χρειάζεται, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού.

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός να ενημερώνει από το προηγούμενο μάθημα τους μαθητές και τις μαθήτριες ότι στο επόμενο θα πρέπει να έχουν μαζί τους το βιβλίο είτε της γραμματικής, είτε του συντακτικού, ανάλογα με το φαινόμενο που θα μελετήσουν μέσα στο κείμενο.

Επισημάνσεις για την ΑΕΓ

2. Σε κάθε ενότητα, θεωρείται σημαντικό η διδασκαλία των επιμέρους γραμματικοσυντακτικών, ετυμολογικών και λεξιλογικών φαινομένων να συνδέεται με αναφορές και παραδείγματα στη νέα ελληνική (εφεξής: ν.ε.) γλώσσα. Επίσης, προτείνεται η πορεία από το γνωστό προς στο άγνωστο, από τη συγχρονία στη διαχρονία.
3. Τα ερμηνευτικά σχόλια των κειμένων αξιοποιούνται με φειδώ από τον/την εκπαιδευτικό, όπου κρίνεται απολύτως αναγκαίο.
4. Από το κεφάλαιο «Λεξιλογικά» διδάσκεται η 2η και η 3η στήλη του πίνακα, με έμφαση στις λέξεις που χρησιμοποιούνται και στη νέα ελληνική.
5. Από τις ασκήσεις του σχολικού εγχειριδίου συνιστάται να προτιμώνται αυτές που ζητούν αναγνώριση τύπων της αρχαίας ελληνικής (εφεξής: α.ε.) που δεν έχουν επιβιώσει στη ν.ε. (με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, αντιστοίχισης) και την παραγωγή τύπων που έχουν επιβιώσει στη ν.ε. (με ασκήσεις μετασχηματισμού λέξεων εντός φράσεων ως προς τον αριθμό, τη φωνή, τον χρόνο, την πτώση). Οι προτεινόμενες ασκήσεις είναι ενδεικτικές. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν δικές τους ασκήσεις, στο πνεύμα όμως των οδηγιών του αναλυτικού προγράμματος

Επισημάνσεις για την ΑΕΓ

6. Συνιστάται η διόρθωση των ασκήσεων να γίνεται στην τάξη από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες με αξιοποίηση και των βιβλίων αναφοράς (Γραμματική – Συντακτικό).

7. Η όποια αλλαγή στη σειρά διδασκαλίας των ενοτήτων ή υποενοτήτων έγινε για να διδαχθούν σε σχετικά κοντινό χρόνο ομοειδή γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα (π.χ. α', β' κλίση ουσιαστικών – Δευτερόκλιτα επίθετα), ώστε οι μαθητές και μαθήτριες να τα εμπεδώσουν καλύτερα.

8. Τα παράλληλα κείμενα αξιοποιούνται όπου κρίνει ο/η εκπαιδευτικός ότι είναι αναγκαίο για την εμπέδωση της ύλης. Τα προτεινόμενα στις οδηγίες είναι ενδεικτικά.

Προαγωγικές - απολυτήριες εξετάσεις

- Οι δύο κλάδοι της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας (Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Αρχαία Ελληνικά Κείμενα από Μετάφραση) εξετάζονται την ίδια μέρα και η συνολική διάρκεια της εξέτασης είναι τρεις ώρες.
- Οι μαθητές/-ήτριες εξετάζονται σε κείμενο γραπτό που διανέμεται φωτοτυπημένο, το οποίο είναι ένα από τα διδαγμένα κείμενα, χωρίς το εισαγωγικό σημείωμα και τα γλωσσικά σχόλια του βιβλίου

Δομή κριτηρίου

- 1.α. Το πρώτο θέμα περιέχει ερωτήσεις κατανόησης με τις οποίες ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών είτε να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν πληροφορίες που υπάρχουν στο κείμενο είτε να ερμηνεύουν σημεία του κειμένου αξιοποιώντας τη λεξικογραμματική του μορφή (λεξιλόγιο, γραμματική, συντακτικό). Το πρώτο θέμα αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα (4 + 4 μονάδες) και βαθμολογείται με 8 μονάδες.
- 1.β. Στη Γ' Τάξη Γυμνασίου το ένα υποερώτημα του πρώτου θέματος αφορά σε μετάφραση αποσπάσματος (4-6 στίχων) του κειμένου.

Δομή κριτηρίου

- 2. Το δεύτερο θέμα αφορά στο λεξιλόγιο και τη γραμματικοσυντακτική δομή του κειμένου. Με τις ερωτήσεις-ασκήσεις του δεύτερου θέματος ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/-τριών:
- ως προς το λεξιλόγιο -να αναγνωρίζουν σημασίες λέξεων της αρχαίας ελληνικής και να τις συνδέουν με αντίστοιχες λέξεις της νέας ελληνικής
- να διακρίνουν συγγένειες μεταξύ των λέξεων (ομόρριζες, παράγωγες, σύνθετες, συνώνυμες, αντώνυμες, παρώνυμες κ.λπ.)
- ως προς τη γραμματικοσυντακτική δομή του κειμένου -να αναγνωρίζουν γραμματικά και συντακτικά όρους της πρότασης ή/και είδη προτάσεων
- να μετασχηματίζουν όρους της πρότασης.
- Οι παραπάνω ικανότητες ελέγχονται με ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού τύπου: αντιστοίχισης ή σύζευξης, πολλαπλών επιλογών, επιλογής Σωστού-Λάθους, συμπλήρωσης, διάταξης/ διαβάθμισης.
- Το δεύτερο θέμα αναλύεται σε τρία ισοδύναμα υποερωτήματα (ένα για το λεξιλόγιο, ένα για τη γραμματική και ένα για το συντακτικό). Κάθε υποερώτημα βαθμολογείται με 4 μονάδες
- (Σύνολο: 12 μονάδες).

Δομή κριτηρίου

- Β. Στον κλάδο των Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων από Μετάφραση:
- Δίνεται διδαγμένο κείμενο (20-30 στίχων) σε φωτοτυπία και οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν **σε τρία θέματα**:
- 1. Το πρώτο θέμα αναφέρεται στην κατανόηση του κειμένου και αναλύεται σε **δύο ισοδύναμα υποερωτήματα**. Με αυτό ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών: α) είτε να εντοπίζουν στο κείμενο ορισμένες πληροφορίες, όπως τα πρόσωπα, τον χώρο, τον χρόνο, το σκηνικό, το κοινωνικό πλαίσιο, το πρόβλημα που απασχολεί τα πρόσωπα, κατευθύνει τη δράση τους κ.τ.λ., τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία του κειμένου, β) είτε να αναγνωρίζουν τα βασικά θέματα ή τις ιδέες που προκύπτουν από το κείμενο τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία που εντοπίζονται στο κείμενο ή/και με πληροφορίες που υπάρχουν στα εισαγωγικά κείμενα και στα ερμηνευτικά σχόλια του διδακτικού βιβλίου.
- Το συγκεκριμένο θέμα βαθμολογείται με οκτώ (08) μονάδες (4+4).

Δομή κριτηρίου

- 2. Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ζητήματα δομής του κειμένου και μπορεί να αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα όπως:
  - α. Χωρισμός σε μικρότερες ενότητες με κριτήρια αφηγηματικά ή θεματικά και απόδοση πλαγιότιτλων.
  - β. Εντοπισμός και αξιολόγηση του ρόλου των εκφραστικών τρόπων, αφηγηματικής και περιγραφικής τεχνικής: - οπτική της αφήγησης (πρωτοπρόσωπη, τριτοπρόσωπη, μικτή) - διάλογος, μονόλογος, ειρωνεία, σχόλιο - λειτουργία του χρόνου (στοιχεία προοικονομίας, χρονικές αναδρομές, επιτάχυνση και επιβράδυνση) - σχήματα λόγου (παρομοίωση, μεταφορά κ.ά)
- Το δεύτερο θέμα βαθμολογείται με έξι (06) μονάδες (3+3).

Δομή κριτηρίου

- 3. Το τρίτο θέμα μπορεί να αναλύεται σε δύο ισοδύναμα υποερωτήματα με τα οποία οι μαθητές/τριες καλούνται:
  - α) να χαρακτηρίζουν πρόσωπα, λαμβάνοντας υπόψη στάσεις, σκέψεις, δράσεις, συναισθήματα. αξίες, ιδέες, συμπεριφορά των προσώπων του κειμένου και τον αντίκτυπο στα άλλα κειμενικά πρόσωπα
  - β) να βρίσκουν, να ταξινομούν και να αξιολογούν στοιχεία πολιτισμού που εντοπίζονται στο κείμενο (θεσμοί, ήθη και έθιμα, αξίες, ιδέες, οικονομία, υλικά αγαθά, κ.ά.), να συνδέουν στοιχεία του κειμένου με τη σύγχρονη πραγματικότητα ή να συγκρίνουν ένα παράλληλο κείμενο με το κύριο κείμενο όσον αφορά ιδέες, αξίες ή στάσεις και συμπεριφορά προσώπων που εντοπίζονται σ` αυτά.
- Το τρίτο θέμα βαθμολογείται με έξι (06) μονάδες (3+3).

Αρχαία ελληνικά

Αρχαία ελληνικά από μετάφραση

Αρχαία ελληνικά από μετάφραση

- Θεωρώντας ότι το μάθημα έχει ανάγκη ανανέωσης, για να υπάρξουν καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα, στον ενδεικτικό προγραμματισμό που ακολουθεί επιδιώκεται οι μαθητές και μαθήτριες:
- **να αντιληφθούν ότι τα κείμενα από μετάφραση ανήκουν στην αρχαία ελληνική γραμματεία και όχι στη νεοελληνική.**
- να αποκτήσουν επίγνωση της ιδιοτυπίας που παρουσιάζει η αρχαία γραμματεία και στη μορφή και στο ιδεολογικό της περιεχόμενο.
- να μνηθούν σταδιακά, στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οργανώνεται το κείμενο και να προχωρήσουν στην ερμηνεία του.
- να προσεγγίζουν τα κείμενα σε όσο γίνεται μεγαλύτερη έκταση, με τη βοήθεια του **απολύτως απαραίτητου υπομνηματισμού.**
- να ανακαλύψουν τις ενδιάμεσες γέφυρες που ενώνουν την εποχή μας με την εποχή των κειμένων.
- να δημιουργούν ομαδοσυνεργατικά το διάγραμμα του κειμένου, εννοιολογικούς χάρτες κ.ά.
- να αξιοποιούν κριτικά τα κείμενα αναφοράς (τα κείμενα των σχολικών εγχειριδίων) αλλά και κείμενα υποστηρικτικά τα οποία φιλοξενούνται στο διαδίκτυο (κριτικός γραμματισμός).

Α Γυμνασίου

- 1. Ομήρου, *Οδύσσεια*
- Προσοχή στην κατανομή των ωρών της κάθε ενότητας.
- **Το μάθημα διδάσκεται από Σεπτέμβριο έως Φεβρουάριο.**
- 2. Ηροδότου, *Ιστορίες*
- Το μάθημα διδάσκεται από την **1η Μαρτίου μέχρι και τον Μάιο**, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Για την επεξεργασία της Ομήρου *Οδύσσειας*

- Κατά τη διδακτική πράξη περιορίζεται ο αριθμός των ενοτήτων που θα διδαχθούν αναλυτικά και προτείνεται σε μεγάλο βαθμό **η απλή ανάγνωση**, ώστε οι μαθητές και μαθήτριες μέσα από την αφήγηση να μπορούν να χαρούν το ομηρικό έργο, για το οποίο έχουν ήδη πληροφορίες από το Δημοτικό. Η αισθητική απόλαυση του κειμένου από τους μαθητές και τις μαθήτριες πρέπει να είναι από τους κύριους στόχους του/της διδάσκοντος/ουσας.
- Ο πυκνός υπομνηματισμός σε κάθε ενότητα του σχολικού βιβλίου δε θα πρέπει να είναι σε βάρος του ίδιου του κειμένου και των ιδεών που εμπεριέχει. Οι σημειώσεις που βρίσκονται στο κάτω μέρος κάθε κειμένου καλό είναι να χρησιμοποιούνται από τον/την εκπαιδευτικό με φειδώ και όπου είναι απαραίτητο.
- Το βοηθητικό υλικό (εικόνες, παράλληλα κείμενα) αξιοποιείται με μέτρο κατά τη διδασκαλία των ενοτήτων και κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού.

- **Η εισαγωγή αξιοποιείται διδακτικά κατά τη διδασκαλία του ομηρικού κειμένου και όχι ανεξάρτητα.**
- Τα εισαγωγικά σημειώματα των ραψωδιών αποτελούν στοιχεία αναφοράς κατά την επεξεργασία, δηλαδή αξιοποιούνται, αλλά δεν απομνημονεύονται ούτε αποτελούν εξεταστέα ύλη.
- Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδιών και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του/της και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.
- Ο/η εκπαιδευτικός για την επίτευξη των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος μπορεί να χρησιμοποιεί κατά τη διδακτική πράξη: βάσεις δεδομένων (εικόνες, βίντεο κ.ά.), εργαλεία Web (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού – αποθετήρια, όπως το αποθετήριο εκπαιδευτικών σεναρίων «Πρωτέας», e-blogs, wikis), λογισμικά πολυτροπικής παρουσίασης, δυνατότητες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας και γενικά το διαδίκτυο ως μέσο πρακτικής γραμματισμού (μέσο όχι μόνο για ανάγνωση αλλά και για γραφή/δημιουργία και επικοινωνία), ασκώντας παράλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες στην κριτική προσέγγιση και ανάγνωση του υλικού (τεχνολογικός και κριτικός γραμματισμός).

Διδακτική προσέγγιση

- Ραψωδία α (Ενότητα 2^η) στίχοι: 26-108,
- Ένα τμήμα, 2 διδακτικές ώρες, εκ των οποίων 2 ώρες στην τάξη και 1 - 2 ώρες εργασίες με την αξιοποίηση της πλατφόρμας e-class ή e-me
- Χωρίζουμε ομάδες εργασίας
- Πριν την εφαρμογή διαθέτουμε μία ώρα ώστε να εξηγήσουμε αναλυτικά τον τρόπο δουλειάς, να χωρίσουμε ομάδες (οι οποίες λειτουργούν με την ίδια σύνθεση μέσα στην τάξη αλλά και μέσα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα επιλογής μας).
- Στην ηλ. Πλατφόρμα είναι αναρτημένα τα φύλλα εργασίας και ποικίλες δραστηριότητες
- Α' φάση (2 διδακτικές ώρες) Στίχοι: 26-108

Παραδείγματα φύλλων εργασίας για τις ομάδες → Φύλλο εργασίας 1

- Α Ομάδα: 1η δραστηριότητα: Αφού διαβάσετε όλη την ενότητα, να εντοπίσετε τα κύρια νοηματικά κέντρα, και να τα σημειώσετε σ' ένα αρχείο του Word, το οποίο και θα αποθηκεύσετε.
- 2η δραστηριότητα: Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τον μύθο του Αιγίσθου (πηγές, εικόνες, βίντεο) να φτιάξετε μια σύντομη παρουσίαση στο Power Point Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
  - http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/mythology/lexicon/atrides/page_006.html
  - <http://www.youtube.com/watch?v=aUOuHe9qLyI>
  - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%AD%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%B7>
- Β' ομάδα: 1η δραστηριότητα: Αφού διαβάσετε όλη την ενότητα, να εντοπίσετε τα κύρια νοηματικά κέντρα, και να τα σημειώσετε σ' ένα αρχείο του Word, το οποίο και θα αποθηκεύσετε.
- 2η δραστηριότητα: Η μοίρα είναι το μερίδιο του καθενός στη ζωή· πόσο είναι γραφτό του να δοξαστεί ή να υποφέρει, και πάνω απ' όλα, πόσο είναι γραφτό του να ζήσει. Στα ομηρικά έπη εμφανίζονται όχι μόνο θεοί, αλλά και άνθρωποι που σκέφτονται να παραβιάσουν τη μοίρα. Όμως η παραβίασή της συνήθως αποφεύγεται. Αν πάλι συμβεί, έχει φοβερές συνέπειες. Είναι λοιπόν η μοίρα κάτι σαν νόμος που πρέπει να είναι σεβαστός από όλους, ανθρώπους και θεούς. Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τον ρόλο της Μοίρας στη ζωή των ανθρώπων στην προομηρική και ομηρική εποχή να συντάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο, το οποίο θα παρουσιάσετε στην τάξη. Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
  - http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/history/epos/page_073.html
  - <http://www.e-istoria.com/om5.html>
  - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%AF%CF%81%CE%B5%CF%82>

Φύλλο εργασίας 1

- Γ' ομάδα: 1η δραστηριότητα: Αφού διαβάσετε όλη την ενότητα, να εντοπίσετε τα κύρια νοηματικά κέντρα, και να τα σημειώσετε σ' ένα αρχείο του Word, το οποίο και θα αποθηκεύσετε.
  - 2η δραστηριότητα: Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τον μύθο του Αιγίσθου, να συντάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο με τις συνέπειες των πράξεων του Αιγίσθου, το οποίο θα παρουσιάσετε στην τάξη.
  - Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
    - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%AF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%BF%CF%82>
    - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B3%CE%B1%CE%BC%CE%AD%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B1%CF%82>
- Δ' ομάδα: 1η δραστηριότητα: Αφού διαβάσετε όλη την ενότητα, να εντοπίσετε τα κύρια νοηματικά κέντρα, και να τα σημειώσετε σ' ένα αρχείο του Word, το οποίο και θα αποθηκεύσετε.
  - 2η δραστηριότητα: Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τον μύθο του Αιγίσθου, να συντάξετε έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ Ερμή και Αιγίσθου (15-20 στίχους) τον οποίο θα παρουσιάσετε στην τάξη σαν θεατρικό έργο. Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
    - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%AF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%BF%CF%82>
    - <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B3%CE%B1%CE%BC%CE%AD%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B1%CF%82>

Φύλλο εργασίας 2

- Α΄ ομάδα: 1η δραστηριότητα: Στο πρώτο συμβούλιο των θεών (26-108) έχουμε το στοιχείο της προοικονομίας. Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τον ορισμό της προοικονομίας, να βρείτε σε ποιους στίχους προοικονομούνται-προεξαγγέλλονται τα βασικά σημεία του έπους:
- 1. αναζήτηση του Οδυσσέα, 2. νόστος, 3. μνηστηροφονία φτιάχνοντας μια παρουσίαση στο power point με τρεις στήλες.
- Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
- http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/OMHROS%20ODYSSSEIA/Odysseia/Afigimatikes_texnikes.htm
- 2η δραστηριότητα: Η Αθηνά προσπαθεί να δημιουργήσει ευνοϊκό κλίμα υπέρ του Οδυσσέα στο πρώτο συμβούλιο των θεών. Στη ρητορική τέχνη αυτό λέγεται *captatio benevolentiae*. Να βάλετε στη σωστή σειρά τα σταδιακά βήματα που έκανε η Αθηνά προκειμένου να ζητήσει τη συμπάθεια των θεών για τον πολύπαθο Οδυσσέα, και στη συνέχεια να τα παρουσιάσετε σ' ένα power point.
- ΔΟΜΗ ΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
- Προσφώνηση στον πατέρα της, τον Δία.
- Δήλωση ότι συμφωνεί μαζί του.
- Αποδοκιμασία στάσης Αίγισθου και κάθε αντίστοιχης συμπεριφοράς.
- Προβάλλει το ήθος Οδυσσέα.
- Γλυκιά νοσταλγία του Οδυσσέα για την πατρίδα.
- Αποδοκιμασία για την Καλυψώ και για τον πατέρα της.
- Υπενθυμίζει ευσέβεια Οδυσσέα

Φύλλο εργασίας 2

- Β' ομάδα:
- 1η δραστηριότητα: Στο πρώτο συμβούλιο των θεών (26-108) συναντάμε το στοιχείο του ανθρωπομορφισμού. Αφού αναζητήσετε τον ορισμό του ανθρωπομορφισμού, να βρείτε σε ποιους στίχους παρουσιάζονται οι θεοί παρόμοιοι με τους ανθρώπους ως προς τα συναισθήματα: συμπάθειας-εύνοιας ///οργής-αντιπάθειας.
- Να φτιάξετε δύο στήλες με τον Ποσειδώνα και την Αθηνά όπου θα παρουσιάζετε μέσα από λέξεις-φράσεις του κειμένου τα συναισθήματά του απέναντι στον Οδυσσέα, και να τα παρουσιάσετε σ' ένα power point.
- 2η δραστηριότητα: Ο Δίας απαντώντας στην έκκληση της Αθηνάς εκφράζει την εκτίμησή του για τον Οδυσσέα και μας δίνει την αιτία των συμφορών του που είναι η οργή του Ποσειδώνα επειδή του τύφλωσε το γιο του Πολύφημο. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες και εικόνες με τον Πολύφημο και την τύφλωσή του από τον Οδυσσέα, συντάσσοντας ένα πολυτροπικό κείμενο. Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%82>
- <http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/OMHROS%20ODYSSeia/Eikones.Odyseia/Polypemus.htm>
- http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/education/mythology/epic/record.html?tbl=epic&rid=566

Φύλλο εργασίας 2

- Γ' ομάδα: 1η δραστηριότητα: Στους στίχους 93-108 η Αθηνά, με χαρακτηριστική ευστροφία παρουσιάζει το σχέδιό της. Να κωδικοποιήσετε με τίτλους την πρότασή της σε μια παρουσίαση.
- 2η δραστηριότητα: Στο πρώτο συμβούλιο των θεών (26-108) βλέπουμε ότι η αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο εναλλάσσεται με το διάλογο, δίνοντας ζωντάνια, παραστατικότητα και αμεσότητα στο κείμενο, σαν να βλέπουμε μια θεατρική παράσταση.
- Να γράψετε έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ Αθηνάς και Ποσειδώνα (10-15 στίχων) στον οποίο θα αντιπαραθέτουν τα επιχειρήματά τους υπέρ και κατά του Οδυσσέα και να τον παρουσιάσετε στην τάξη.
- Δ' ομάδα: 1η δραστηριότητα: Χαρακτηριστικό στοιχείο της ενότητας που μελετάμε (26-108) είναι η βαθιά προσήλωση του ήρωα στην πατρίδα. Ο ακλόνητος δεσμός του Οδυσσέα με την πατρική γη, παρά τα εμπόδια ή τα θέλητρα της θεάς Καλυψώς, τον καθιστά σύμβολο όλων των ξενιτεμένων από τότε μέχρι σήμερα. Διαβάστε το ποίημα του Σεφέρη «Πάνω σ' έναν ξένο στίχο» και παρουσιάστε στην τάξη το στοιχείο της νοσταλγίας.
- <http://www.myriobiblos.gr/greekliterature/seferis/xenostixos.html>
- 2η δραστηριότητα: Στο πρώτο συμβούλιο των θεών βρίσκουμε σημάδια πολιτικής συγκρότησης των ανθρώπων, και μάλιστα υπάρχουν σημεία δημοκρατίας, όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται δια της πλειοψηφίας. Να βρείτε στους λόγους του Δία και της Αθηνάς στοιχεία δημοκρατικού πολιτεύματος και να τα παρουσιάσετε στην τάξη.

- ***Β. ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ***

- 1. Οι *Ηροδότου Ιστορίες* θα διδαχτούν κανονικά δύο (2) ώρες την εβδομάδα
- 2. Οι ενότητες που θα διδαχθούν ενδείκνυνται για διαθεματική προσέγγιση με το μάθημα της Ιστορίας.

Β Γυμνασίου

- Ομήρου, *Ιλιάδα*
- **Διδάσκεται από Σεπτέμβριο έως τέλος Φεβρουαρίου**
- Αρχαία Ελλάδα, Ο τόπος και οι άνθρωποι
- **Διδάσκεται από την 1η Μαρτίου έως και τον Μάιο.**

- Κατά τη διδακτική πράξη περιορίζεται ο αριθμός των ενοτήτων που θα διδαχθούν αναλυτικά και προτείνεται σε μεγάλο βαθμό η απλή ανάγνωση, ώστε οι μαθητές /τριες μέσα από την αφήγηση να μπορούν να χαρούν το ομηρικό έργο, για το οποίο έχουν ήδη πληροφορίες από την Α΄ Γυμνασίου. **Η αισθητική απόλαυση του κειμένου από τους μαθητές και τις μαθήτριες πρέπει να είναι ένας από τους βασικούς στόχους.** Οι σημειώσεις που βρίσκονται στο κάτω μέρος κάθε κειμένου καλό είναι να χρησιμοποιούνται από τον/την εκπαιδευτικό με φειδώ και όπου κρίνεται απαραίτητο.
- Το βοηθητικό υλικό (εικόνες, παράλληλα κείμενα) αξιοποιείται με μέτρο κατά τη διδασκαλία των ενοτήτων και κατά την κρίση του/της διδάσκοντος/ουσας. Οι διδακτικές προτάσεις που παρατίθενται πιο κάτω είναι μόνο ενδεικτικές.
- Τα εισαγωγικά σημειώματα των ραψωδιών αποτελούν στοιχεία αναφοράς κατά την επεξεργασία, δηλαδή αξιοποιούνται, αλλά δεν απομνημονεύονται ούτε αποτελούν εξεταστέα ύλη. Αξιοποιήσιμο βοηθητικό υλικό περιλαμβάνεται και στο εμπλουτισμένο βιβλίο του μαθητή
- Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδιών και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του/της και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.

- Ο/η εκπαιδευτικός για την επίτευξη των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος μπορεί να χρησιμοποιεί κατά τη διδακτική πράξη: βάσεις δεδομένων (εικόνες, βίντεο κ.ά.), εργαλεία Web (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού – αποθετήρια, όπως το αποθετήριο εκπαιδευτικών σεναρίων «Πρωτέας», e-blogs, wikis), λογισμικά πολυτροπικής παρουσίασης, δυνατότητες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας και γενικά το διαδίκτυο ως μέσο πρακτικής γραμματισμού (μέσο όχι μόνο για ανάγνωση αλλά και για γραφή/δημιουργία και επικοινωνία), ασκώντας παράλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες στην κριτική προσέγγιση και ανάγνωση του υλικού (τεχνολογικός και κριτικός γραμματισμός).
- Για το βιβλίο ***Αρχαία Ελλάδα. Ο τόπος και οι άνθρωποι τονίζεται ότι*** Τα εισαγωγικά σημειώματα αποτελούν στοιχεία αναφοράς κατά την επεξεργασία, δηλαδή αξιοποιούνται από τον/τη διδάσκοντα/διδάσκουσα στη διδασκαλία, αλλά δεν απομνημονεύονται και ούτε αποτελούν εξεταστέα ύλη.

Γ Γυμνασίου

- Θα διδαχθούν η **Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη, Ελένη** και το **Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων** σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.
- **Α. ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ. ΕΥΡΙΠΙΔΗ, ΕΛΕΝΗ**
- Η **Ελένη** του Ευριπίδη θα διδαχθεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα από τον Σεπτέμβριο έως το τέλος Φεβρουαρίου από το σχολικό εγχειρίδιο: *Δραματική Ποίηση: Ευριπίδη Ελένη* των Ν. Δεσύπρη, Δ. Παπαγεωργιάκη κ.ά.

- Κατά τη διδακτική πράξη, περιορίζεται ο αριθμός των χωρίων που θα διδαχθούν αναλυτικά και **προτείνεται σε κάποιο βαθμό η συνοπτική θεώρηση**, ώστε να δοθεί έμφαση σε βασικές σκηνές και να υπάρχει χρόνος αυτές να προσεγγιστούν με όποιον τρόπο κρίνει προσφορότερο ο/η εκπαιδευτικός. Σε κάθε περίπτωση, συνιστάται η αξιοποίηση ποικιλίας μεθόδων και δραστηριοτήτων.
- Τα «Σχόλια» αλλά και το υπόλοιπο βοηθητικό υλικό («Ας γίνουμε θεατές», «Ας εμβαθύνουμε», «Παράλληλα Κείμενα», «Ερωτήσεις», «Δραστηριότητες», «Εργασίες» και «Θέματα για αποδελτίωση») αξιοποιούνται κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού.
- Ο/Η εκπαιδευτικός για την επίτευξη των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος μπορεί να χρησιμοποιεί κατά τη διδακτική πράξη: βάσεις δεδομένων (εικόνες, βίντεο κ.ά.), εργαλεία Web (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού – αποθετήρια, όπως το αποθετήριο εκπαιδευτικών σεναρίων «Πρωτέας», e-blogs, wikis), λογισμικά πολυτροπικής παρουσίασης, δυνατότητες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας και γενικά το διαδίκτυο ως μέσο πρακτικής γραμματισμού (μέσο όχι μόνο για ανάγνωση, αλλά και για γραφή/δημιουργία και επικοινωνία), ασκώντας παράλληλα τους μαθητές και τις μαθήτριες στην κριτική προσέγγιση και ανάγνωση του υλικού (τεχνολογικός και κριτικός γραμματισμός).

- Το ***Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων*** των Α. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Χ. Σακελλίου και Ε. Λεοντσίνη θα διδαχθεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα **από τον Μάρτιο έως και τον Μάιο**.

- Τα «Πραγματολογικά και Ερμηνευτικά Σχόλια», τα «Παράλληλα Κείμενα» αλλά και το υπόλοιπο βοηθητικό υλικό («Γλωσσάριο», «Ερωτήσεις - Εργασίες», «Θέματα για συζήτηση ή γραπτή εργασία», και «Διαθεματική εργασία»), όπως και το εικαστικό υλικό, αξιοποιούνται κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού.
- Τα κείμενα προσφέρονται για διαθεματική προσέγγιση με άλλα γνωστικά αντικείμενα

Νέα ελληνικά

Νέα ελληνική γλώσσα

Στοχοθεσία και μεθοδολογία μαθήματος

- Τα μαθήματα αυτά χρειάζεται να γίνονται αντιληπτά όχι ως άθροισμα ενοτήτων, αλλά ως **ένα σύνολο στόχων** για την ενίσχυση της γλωσσικής και επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών/τριών, μέσω της ανάπτυξης και των τεσσάρων γλωσσικών μακροδεξιοτήτων (ανάγνωση και κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου) καθώς και την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης.

Στοχοθεσία και μεθοδολογία μαθήματος

- Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να καλλιεργήσουν στους μαθητές και στις μαθήτριες και ειδικότερες δεξιότητες, όπως **την αναγνώριση του κειμενικού είδους, την αναγνώριση των επικοινωνιακών συνθηκών των κειμένων** (πομπός, μήνυμα, δέκτης κ.ά.), **την κατάκτηση της δομής της ελληνικής γλώσσας, αλλά και τη λειτουργία των γραμματικοσυντακτικών δομών στα κείμενα, κ.ά., μέσω της επεξεργασίας ποικίλων και διαφορετικών κειμένων προερχόμενων όχι μόνο από το διδακτικό εγχειρίδιο, αλλά και από έγκριτες πηγές, έντυπες ή ψηφιακές.**

Θεματικές - Διδακτικές ενότητες

- Ο σχεδιασμός της διδασκαλίας **δε χρειάζεται να ακολουθεί τη γραμμική διάταξη του σχολικού εγχειριδίου**, αλλά είναι στη διακριτική ευχέρεια των εκπαιδευτικών, **σε συνεργασία μεταξύ τους**, να κάνουν επιλογές ως προς τη θεματική των διδακτικών ενοτήτων με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των μαθητριών.
- Ο αριθμός των ελάχιστων διδακτικών ενοτήτων που πρέπει να διδαχθούν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς προσδιορίζεται στις «Οδηγίες ανά τάξη» (βλ. Οδηγίες διδασκαλίας 2020 -21).
- Σε κάθε περίπτωση αυτές **οι διδακτικές ενότητες θα πρέπει να είναι κοινές για όλα τα τμήματα της ίδιας τάξης**, ενώ σε καθεμιά από αυτές θα διαμορφώνεται ένα συνεχές από την κατανόηση μέχρι την παραγωγή λόγου και τον αναστοχασμό-αξιολόγηση.

Προτεραιότητες

- Έμφαση στην εξοικείωση με τα κειμενικά είδη.
- Επιλογή κειμένων ίδιας θεματικής που εξετάζουν το θέμα από διαφορετική οπτική γωνία.
- Έμφαση σε διαδικασίες κατανόησης, εμβάθυνσης, ερμηνείας και κριτικής αποτίμησης.
- Εμπλοκή μαθητών/τριών σε δραστηριότητες παραγωγής (προφορικού και γραπτού) λόγου.

A) Δραστηριότητες κατανόησης

- Δεξιότητες που συνδέονται με την κατανόηση
- Εντοπισμός πληροφορίας
- Κατανόηση επικοινωνιακού πλαισίου
- Ερμηνεία κειμένου
- Κριτική κατανόηση

B) Δραστηριότητες παραγωγής γραπτού - προφορικού λόγου

- Ανάθεση δραστηριοτήτων που εξασκούν τους μαθητές/τριες στην αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία μέσα από την παραγωγή κειμενικών τύπων, όπως επιστολή, ημερολόγιο, πληροφοριακά κείμενα, δημοσιογραφικά κείμενα (οι τύποι κειμένων θα πρέπει να είναι κοινοί για όλα τα τμήματα της ίδιας τάξης).
- Η παραγωγή λόγου θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με ένα κείμενο αναφοράς που έχει δοθεί και να ζητείται από τους μαθητές/τριες να πάρουν θέση.
- Στην εκφώνηση κάθε δραστηριότητας πρέπει οπωσδήποτε να διασαφηνίζεται το κειμενικό είδος και η περίσταση επικοινωνίας στην οποία εντάσσεται το παραγόμενο κείμενο, με ιδιαίτερη αναφορά στον σκοπό για τον οποίο γράφεται, στους συντάκτες και στους αποδέκτες του. Επίσης, πρέπει να δίνονται πρόσθετες οδηγίες σχετικά με τη μορφή, το ύφος και την έκταση του παραγόμενου κειμένου, που καθορίζεται κατά προσέγγιση.
- Η παραγωγή γραπτού λόγου να γίνεται στο σχολείο και να συνοδεύεται από διαδικασίες ανατροφοδότησης του μαθητή και της μαθήτριας.

- Τα γραπτά κείμενα που παράγονται από τους μαθητές και τις μαθήτριες στη σχολική τάξη συνιστάται να είναι 7-8 κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, να είναι ενταγμένα σε επικοινωνιακό πλαίσιο, να ορίζεται η έκτασή τους (αριθμός λέξεων) και να γίνεται συστηματική διόρθωσή τους στην τάξη.
- Οι εργασίες που δίνονται για το σπίτι χρειάζεται να είναι συχνές και να βασίζονται στα θέματα και τις δραστηριότητες που προηγήθηκαν.

Γραμματικά φαινόμενα - Λεξιλόγιο

- Η διδασκαλία των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων πρέπει να διατρέχει όλη την ύλη, ανεξάρτητα από τη διδακτική ενότητα στην οποία περιλαμβάνονται και διδάσκονται αναλυτικά στο διδακτικό εγχειρίδιο. Στη λογική αυτή η εστίαση κατά τη διδασκαλία αφορά την κατάκτηση και τη χρήση γραμματικών και συντακτικών δομών και όχι την απομνημόνευση μεταγλωσσικών όρων.
- Η διδασκαλία του λεξιλογίου (αναζήτηση συνωνύμων – αντωνύμων) εντάσσεται σε πλαίσιο συμφραζομένων και δεν εξετάζεται ούτε αξιολογείται αυτόνομα

Αξιολόγηση - αναστοχασμός

- Σημασία της αρχικής ή διαγνωστικής αξιολόγησης όχι μόνο στην αρχή της χρονιάς, αλλά και στην αρχή κάθε μαθησιακής διαδικασίας (π.χ. στην αρχή κάθε ενότητας ή και υποενότητας) με σκοπό τη διερεύνηση του βαθμού επικοινωνιακής ετοιμότητας των μαθητών/τριών σε συνάρτηση με το επίπεδο των γνώσεων τους για τη γλώσσα.
- Κατά τη διάρκεια της χρονιάς αξιοποιούμε το εργαλείο της διαμορφωτικής αξιολόγησης εντάσσοντας ποικίλους τρόπους ώστε να διαπιστώσουμε τον βαθμό κατάκτησης των επικοινωνιακών ικανοτήτων των μαθητών/τριών.
- **Ως προς την τελική αξιολόγηση ισχύουν όσα προβλέπονται στο ΠΔ 126/11.11.2016 (ΦΕΚ Α΄211/11.11.2016), όπως τροποποιήθηκε από τον ν. 4692/2020 (ΦΕΚ Α 111/12.6.2020).**

Α Γυμνασίου

- Η στοχοθεσία του γλωσσικού μαθήματος, για τις εισαγωγικές ενότητες διευρύνεται για να συμπεριλάβει και τη δημιουργία προϋποθέσεων για:
- Γνωριμία, κοινωνικοποίηση και ομαδική εργασία στη σχολική τάξη
- Έκφραση των εμπειριών και συναισθημάτων των παιδιών
- Το περιεχόμενο του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου θα διδαχθεί, όχι με γραμμικό τρόπο, αλλά με αναδιάταξη ορισμένων ενοτήτων και ενσωμάτωση δεξιοτήτων και γραμματικοσυντακτικών φαινομένων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους

Θεματικοί άξονες: Σχολείο, Φύση Υγεία και Διατροφή, Θέατρο/ κινηματογράφος, Δραστηριότητες, Ο κόσμος μέσα από την οθόνη/ εικόνα, Αθλητισμός, Γνώση, Τόπος και πολιτισμός

Γένη λόγου – Κειμενικά Είδη: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Πολυτροπικά κείμενα

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Παράγραφος, Περίληψη

Γραμματικά- συντακτικά φαινόμενα: Προτάσεις, Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός, Κλίση ουσιαστικών – επιθέτων, Ρήμα, Οι πτώσεις και οι λειτουργίες τους, Οριστικό και αόριστο άρθρο, Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση, Ασύνδετο σχήμα.

- Κρίνεται απαραίτητη η συνεξέταση των εισαγωγικών ενοτήτων 1 και 2.
- - Η συνεξέταση των υπόλοιπων ενοτήτων είναι προαιρετική και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ακολουθήσουν είτε τον ενδεικτικό προτεινόμενο συνδυασμό είτε να ακολουθήσουν τη δική τους διδακτική διαδρομή.
- - Στην περίπτωση που επιλεγεί η αυτόνομη διδασκαλία ο ενδεικτικός διδακτικός χρόνος για κάθε ενότητα υπολογίζεται στις 10 ώρες, με τις επισημάνσεις για τη διδασκαλία του λεξιλογίου, των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων και των δεξιοτήτων που προαναφέρθηκαν.
- Το σύνολο των διδακτικών ενοτήτων που θα διδαχθούν στην πρώτη τάξη είναι οκτώ και οι ενότητες που επιλέγονται είναι κοινές για όλα τα τμήματα της Α΄ Γυμνασίου

B Γυμνασίου

- *Θεματικές ενότητες-Διδακτικές ενότητες*
- Το σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Β' Γυμνασίου οργανώνεται σε εννέα (09) διδακτικές ενότητες που πραγματεύονται αντίστοιχο αριθμό θεμάτων. Στο πλαίσιο του διαθέσιμου διδακτικού χρόνου (50 ώρες περίπου για τα ημερήσια γυμνάσια) και δεδομένου ότι η θεματολογία των διδακτικών ενοτήτων στα σχολικά εγχειρίδια λειτουργεί ως το πεδίο για την ανάπτυξη κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, είναι στη διακριτική ευχέρεια των εκπαιδευτικών, σε συνεργασία μεταξύ τους, να κάνουν επιλογές ως προς τη θεματική των διδακτικών ενοτήτων με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών και να συνεξετάσουν κάποιες από αυτές τις ενότητες στο πλαίσιο ευρύτερων σχεδίων μαθήματος.
- Ενδεικτικά, οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να συνεξετάσουν τις διδακτικές ενότητες 2 (Ζούμε με την οικογένεια) και 3 (Φίλοι για πάντα).

- Στην περίπτωση της συνεξέτασης, μπορούν να οργανώσουν ένα σχέδιο μαθήματος θέτοντας ως κατευθυντήριο άξονα των δραστηριοτήτων το ζήτημα των σχέσεων των εφήβων με τους σημαντικούς Άλλους (οικογένεια, φίλοι) και να επιλέξουν τα κατάλληλα κείμενα από τις αντίστοιχες διδακτικές ενότητες αξιοποιώντας ομαδοσυνεργατικές πρακτικές διδασκαλίας.
- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ακολουθήσουν οποιαδήποτε διαδρομή στην επιλογή των διδακτικών ενοτήτων του σχολικού βιβλίου με κριτήριο το θέμα και θα πρέπει να διεξέλθουν τουλάχιστον πέντε (05) διδακτικές ενότητες διαφορετικής θεματολογίας, μοιράζοντας τον διδακτικό χρόνο κατάλληλα

Θεματικοί άξονες: Ταξίδια, Οικογένεια, Φιλία, Σχολείο, Εργασία, Ενημέρωση, Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Γένη Λόγου-Κειμενικά είδη: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου , Περίληψη κειμένου-Πλαγιότιτλοι, Συνοχή ευρύτερου κειμένου, Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: παρεπόμενα του ρήματος (διαθέσεις, φωνές, εγκλίσεις, τροπικότητες, ποιόν ενέργειας, χρόνοι, αριθμοί, πρόσωπα), ενεργητική και παθητική σύνταξη, προσωπική και απρόσωπη σύνταξη, επιρρηματικοί προσδιορισμοί, αντωνυμίες, παραθετικά επιθέτων, σύγκριση, σχηματισμός λέξεων με σύνθεση, ετυμολογικά συγγενείς λέξεις.

Γ Γυμνασίου

- Πιο συγκεκριμένα καλούνται:
- να συντάξουν ερευνητικές εργασίες να ερευνήσουν, να αναζητήσουν πληροφορίες και να κατανοήσουν το «τι λένε οι άλλοι» για τα υπό συζήτηση θέματα και στη συνέχεια, με βάση τη δική τους εμπειρία και τα δικά τους βιώματα, να συνειδητοποιήσουν τις δικές τους στάσεις και να αποφασίσουν τι θα αλλάξουν ή τι θα ενισχύσουν σε αυτές.
- να κατανοήσουν κειμενικά είδη τα οποία αφορούν σε κυρίαρχες κοινωνικές - επικοινωνιακές πρακτικές που ακολουθούνται στον δημόσιο χώρο της πολιτικής, της δημοσιογραφίας και της επιστήμης. Πολλά από τα κείμενα των ενοτήτων είναι γραμμένα από έγκυρους δημοσιογράφους, επιστήμονες και διανοητές, με πλούσιο λεξιλόγιο, μακροπερίοδο λόγο και ευρεία χρήση του υποτακτικού λόγου.
- να εξοικειωθούν με την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων και τα είδη των προτάσεων, προκειμένου κατανοούν και να παράγουν προφορικό και γραπτό λόγο, υφολογικά κατάλληλο για επικοινωνιακές περιστάσεις στον δημόσιο χώρο.
- να εξοικειωθούν με την πολυσημία, την κυριολεξία και τη μεταφορά, τη μετωνυμία, τις συνώνυμες, αντίθετες, ομώνυμες, παρώνυμες, υπώνυμες λέξεις.

Θεματικοί άξονες: Ελλάδα, Ευρώπη, Ρατσισμός, κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Ειρήνη – Πόλεμος, Ενεργοί πολίτες, Τέχνη, Προβληματισμοί για το μέλλον.

Γένη Λόγου: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία.

Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού λόγου, Παραγωγή προφορικού λόγου, Παραγωγή γραπτού λόγου, Περίληψη κειμένου. Ερευνητική εργασία.

Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων, Δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις, Ευθύς και πλάγιος λόγος, Σχήματα λόγου, Σημεία στίξης.

- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ακολουθήσουν οποιαδήποτε διαδρομή στην επιλογή των διδακτικών ενοτήτων του σχολικού βιβλίου με κριτήριο το θέμα και θα πρέπει να διεξέλθουν τουλάχιστον πέντε (05) διδακτικές ενότητες διαφορετικής θεματολογίας, μοιράζοντας τον διδακτικό χρόνο κατάλληλα.
- Οδηγίες διδασκαλίας νεοελληνικής γλώσσας και γραμματείας 2021 - 2022
- https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/neoellinikis_glossas_kai_grammateias_toy_imerisioy_kai_toy_esperinoy_gymnasioy_gia_to_sholiko_etos_2021-2022.pdf

Διδακτικό παράδειγμα

- Τάξη: Γ Γυμνασίου
- Θεματικός άξονας: Κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις
- Γένη λόγου: Αφήγηση, Επιχειρηματολογία
- Δεξιότητες: Κατανόηση προφορικού λόγου, αποκωδικοποίηση μηνυμάτων διαφήμισης, Παραγωγή γραπτού λόγου, παραγωγή πολυτροπικών κειμένων
- Γραμματικά - συντακτικά φαινόμενα: Παρατακτική - υποτακτική σύνδεση προτάσεων, ευθύς και πλάγιος λόγος.

- **Στόχος:** Ανάλυση της έννοιας του στερεοτύπου και της προκατάληψης όπως εμφανίζονται μέσα από τον διαφημιστικό λόγο.
- **Υλικό:** Εκτός από κείμενα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο μπορεί ο εκπαιδευτικός να προτείνει και άλλα (πιο σύγχρονα ή πολυδιάστατα)

Κείμενα

- Αναλύονται δύο κείμενα, ένα πολυτροπικό (διαφημιστικό σποτ) και ένα συμβατικό (διαδικτυακή συνέντευξη).
- Αμφότερα εξετάζουν τη σχέση του διαφημιστικού λόγου με την προώθηση - παγίωση στερεοτύπων που αφορούν στη γλωσσική ποικιλότητα και στις έμφυλες αναπαραστάσεις.
- Κείμενο 1: Διαφήμιση aegeanair
- <https://www.youtube.com/watch?v=tfyglTSEw>
- Κείμενο 2: Συνέντευξη της Eva-Britt Svensson με τίτλο "Πρέπει να καταστεί αδύνατη η χρήση στερεοτύπων φύλου στη διαφήμιση"

Πορεία διδασκαλίας

- **Α Φάση:** Αφόρμηση
- Ρωτάμε αν γνωρίζουν οι μαθητές/τριες τι είναι το στερεότυπο και τους ζητάμε να δώσουν παραδείγματα (Ιδεοθύελλα).
- Καταγράφουμε τις απόψεις στον πίνακα.
- Στη συνέχεια ζητάμε να σκεφτούν αν μπορεί η διαφήμιση να προωθεί ή να παγιώνει τα στερεότυπα
- Καταγράφουμε τις απόψεις τους.
- Ενεργοποίηση μαθητών
- Συζήτηση
- Εξήγηση των στόχων του μαθήματος (εξέταση των στερεοτύπων που μπορεί να αναπαράγει η διαφήμιση μέσω της μελέτης δύο κειμένων, ενός πολυτροπικού και ενός συμβατικού)

Πορεία διδασκαλίας

- **Φάση Β:** Προβολή διαφήμισης
- Χωρισμός σε ομάδες
- Κοινό φύλλο εργασίας
- Στο φύλλο ζητάμε α) να εντοπίσουν τους χαρακτήρες που συνδέονται με γλωσσική ιδιαιτερότητα ή με ιδιαίτερη συμπεριφορά.
- Β) Να εντοπίσουν στερεότυπα που αναπαράγονται μέσω του διαφημιστικού λόγου.

1. Αφού παρακολουθήσετε τη διαφήμιση, σημειώστε τους χαρακτήρες συνδέονται με γλωσσική ιδιαιτερότητα (ιδιόλεκτο) και ποιος με ιδιαίτερη συμπεριφορά.

1. Συμπαθητικότητα
2. Τρογουβιστή φωνή, χρήση ιδιαίτερων λέξεων.
3. Παράλειψη φωνηέντων.
4. Ταπεινός
5. Παράλειψη φωνηέντων
6. Προφορά του «Ν» ως «Λ»
7. Ορισμάθει.

2. Υπάρχουν στερεότυπα στερεότυπα πάνω στα οποία έχει δομηθεί η διαφήμιση. Αν ναι, σημειώστε δύο παραδείγματα.

[Σημείωση: Το σφραγισμένο είναι η ~~προσδοκώμενη~~ κατάσταση σχετικά με μια κατηγορία ανθρώπων. Είναι η προσδοκία ότι ο άνθρωπος που ανήκει σε μια ιδιαίτερη ομάδα έχει όλα τα χαρακτηριστικά της ομάδας στην οποία ανήκει. Παραδείγματα στερεότυπων προσδοκιών είναι: ότι «οι πολωνοί είναι θαρραλέμοι», «οι γυναίκες είναι συναισθηματικές», «οι μεσογειακοί λαοί είναι θερμόσυτοι», «οι αλλοδαποί είναι εγκληματίες», «οι Γερμανοί είναι οργανωμένοι» κ.λπ.]

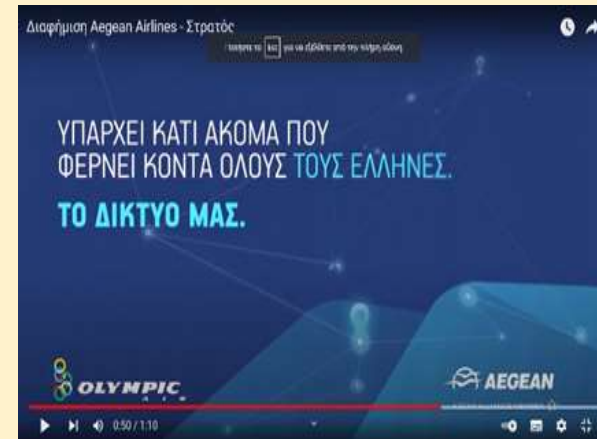
Παράδειγμα 1

Παράδειγμα 2

3. Το φύλλο να μιλάτε ότι βοηθά στο να αποδοχεί ο εκπαιδευτής τις εύκολες τα στερεότυπα που υποβάλλονται.
4. Ποιος ο στόχος της διαφήμισης και πώς επιτυγχάνεται;
5. Πώς σχετίζεται το Μπέλο της διαφήμισης με τον γόλα της Ελλάδας και την επιλογή των διοικητικών πρωταγωνιστών;

- Γ) Να σκεφτούν αν το κωμικό αποτέλεσμα που παράγεται (αξιοποίηση χιούμορ) βοηθά να αποδεχτεί πιο εύκολα ο θεατής τα στερεότυπα που υπάρχουν.
- Δ) Να βρουν τον στόχο της διαφήμισης και πώς επιτυγχάνεται (κατονομάζοντας συγκεκριμένα μέσα που αξιοποιούνται)
- Ε) Να συσχετίσουν το Μoto της διαφήμισης με τον χάρτη της Ελλάδας και την επιλογή των διαλεκτόφωνων πρωταγωνιστών

- Δίνουμε και το κείμενο της συνέντευξης
- Ζητάμε να εντοπίσουν
- το θέμα
- Ποιος μιλά.
- Που απευθύνεται.
- Γιατί το θέμα παρουσιάζεται ως σημαντικό και από που το καταλαβαίνουμε.
- Αν συμφωνούν με την τοποθέτηση της συνεντευξιαζόμενης.
- Πώς συνδέονται οι προτάσεις του κειμένου μεταξύ τους; Τι αποτέλεσμα έχει αυτή η επιλογή;
- Ζητάμε να μεταφέρουν το τελευταίο τμήμα της συνέντευξης σε πλάγιο λόγο ξεκινώντας με τη φράση: Η Svensson υποστηρίζει ότι... Ποιες αλλαγές κάνατε;
- Τι αλλάζει κατά τη γνώμη σας σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότητα του κειμένου;

Eva-Britt Svensson: "Πρέπει να καταστεί αδύνατη η χρήση στερεοτύπων φύλου στη διαφήμιση"

Δικαιώματα της γυναίκας/Ισότητα των ευκαιριών - 02-09-2008 - 13:32

Svensson: "Τα στερεότυπα φύλου επηρεάζουν τις επιλογές εκπαίδευσης των νέων"

Συχνά βλέπουμε στην τηλεόραση γυναίκες που καθαρίζουν την κουζίνα και άνδρες που οδηγούν εντυπωσιακά αυτοκίνητα. Μπορεί η διαφήμιση να υπονομεύσει την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών; Η έκθεση της Σουηδέζας **Eva-Britt Svensson** -που θα συζητηθεί σήμερα το βράδυ από την Ολομέλεια- θέλει να εξαλείψει τα στερεότυπα, δημιουργώντας όργανα παρακολούθησης της κατάστασης και έναν κώδικα δεοντολογίας για τη διαφήμιση. Η "Πρώτη Σελίδα" μίλησε με την εισηγήτρια της έκθεσης.

Σύμφωνα με την έκθεση της Σουηδέζας **Eva-Britt Svensson**, "τα στερεότυπα φύλου στη διαφήμιση περιορίζουν τις γυναίκες, τους άνδρες, τα κορίτσια και τα αγόρια σε προκαθορισμένους και τεχνητούς ρόλους, οι οποίοι είναι συχνά υποτιμητικοί, ταπεινωτικοί και υποβαθμιστικοί για αμφότερα τα φύλα". Η "Πρώτη Σελίδα" μίλησε με την εισηγήτρια της έκθεσης.

Κα Svensson, πόσο ισχυρή είναι η επίδραση της διαφήμισης και του μάρκετινγκ στην ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών;

Τα στερεότυπα φύλου στη διαφήμιση είναι ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν κατά πολύ τις προσπάθειες διασφάλισης πραγματικής ισότητας των φύλων στην κοινωνία. Η επιρροή αυτή εντείνεται από το γεγονός ότι πολλά άτομα δεν γνωρίζουν καν τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται από τις εικόνες από τις οποίες περιβάλλονται. Η διαφήμιση είναι σήμερα παντού: στο σπίτι, σε δημόσιους χώρους, εφημερίδες, περιοδικά, στην τηλεόραση, κλπ.

Η χρήση στερεοτύπων για την απεικόνιση γυναικών και ανδρών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να είναι πλέον δύσκολο να δει κανείς τις γυναίκες και τους άνδρες σε περιβάλλον και ρόλους διαφορετικούς από τους παραδοσιακούς.

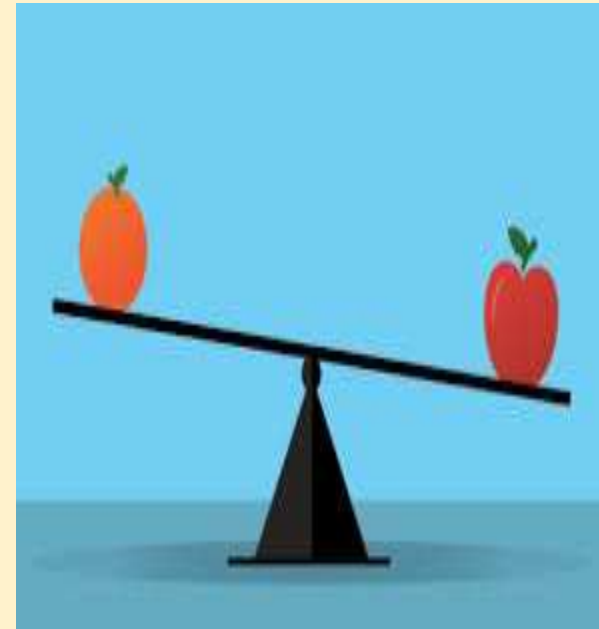
Παράλληλα, τα στερεότυπα φύλου επηρεάζουν και τις επιλογές εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας των νέων κοριτσιών και αγοριών.

Τι μπορούν να κάνουν τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση;

Μπορούν να έχουν γνώση των στερεοτύπων φύλου και να τα λαμβάνουν υπόψη τους. Μπορούν επίσης να διασφαλίσουν την ύπαρξη ενός οργάνου, στο οποίο θα μπορεί το κοινό να καταγγείλει στερεότυπα φύλου στους τομείς του μάρκετινγκ και της διαφήμισης. Το μελλοντικό Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων θα μπορεί επίσης να διεξάγει έρευνα προκειμένου να εντοπίζει στερεότυπα φύλου.

Η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών και του κοινού σχετικά με την επίδραση της διαφήμισης είναι πολύ σημαντική. Σήμερα, για παράδειγμα, δεν είναι δυνατό να προβάλλονται διαφημίσεις που οδηγούν σε αύξηση της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Η διαφήμιση διαφόρων προϊόντων πρέπει να επιδεικνύει υπευθυνότητα προς το περιβάλλον και να συμβάλλει στην πρόληψη της αλλαγής του κλίματος. Επομένως, σκοπός της έκθεσής μου είναι να καταστεί αδύνατη η χρήση στερεοτύπων φύλου στη διαφήμιση.

- **Φάση γ' : Κριτική προσέγγιση**
- Συγκρίνουμε τα δύο κείμενα.
- Ζητάμε να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές ως προς τον τρόπο που αξιοποιούν ώστε να πείσουν τον θεατή / αναγνώστη.
- Ζητάμε να σχολιάσουν αν τελικά πιστεύουν ότι ο διαφημιστικός λόγος έχει τη δύναμη να αναπαραγει στερεότυπα.
- Τους ζητάμε να σκεφτούν ή να φέρουν στην τάξη διαφημίσεις που προβάλουν στερεότυπα (έμφυλα, κοινωνικά, πολιτισμικά κ.α) σχολιάζοντας τον τρόπο που αξιοποιούν ώστε να περάσουν ως «φυσικές» επιλογές.

- **Φάση Δ΄: Ανάθεση εργασιών.**
- Στο πλαίσιο των εργασιών μπορεί να ανατεθεί ένας αριθμός ασκήσεων διαφοροποιημένων, ώστε να επιλέξει ο κάθε μαθητής/ τρια αυτό που του/της ταιριάζει καλύτερα ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του/της.
- Επιλέξτε μία διαφήμιση που προβάλλει έμφυλα στερεότυπα. Ποιες αλλαγές θα μπορούσατε να κάνετε ώστε να μην τα περιέχει; Προβείτε σε προτάσεις αλλαγής του κειμένου, των εικόνων, της μουσικής ή οποιας άλλης πληροφορίας θεωρείτε ότι θα διαφοροποιούσε τη σύνθεσή της.
- Είστε διαφημιστής σε μία εταιρία που θέλει να διαφημίσει παιδικά παιχνίδια. Δημιουργήστε μία διαφήμιση που να στηρίζει την ισότητα των δύο φύλων στο παιχνίδι και τη μάθηση. Μπορείτε να ηχογραφήσετε τη διαφήμισή σας με το εργαλείο audiorecorder της e-me.
- Δημιουργήστε μία αφίσα όπου θα διαφημίζετε την ανάγκη κατάργησης των στερεοτύπων (έμφυλων, κοινωνικών κ.λπ) αξιοποιώντας μόνο εικόνες.

- **Εξέταση εργασιών - Ανακεφαλαίωση.**
- Στο κομμάτι αυτό προβάλλονται και σχολιάζονται τα θετικά σημεία και οι αδυναμίες των εργασιών ενώ, παράλληλα, ζητείται να κατατεθούν τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη διαδικασία
- π.χ. συμπεράσματα από την ανάλυση της διαφήμισης
- Η γεωγραφική ποικιλότητα συνδέεται τελικά με την αναπαραγωγή στερεοτύπων.
- Η χρήση ιδιολέκτων εμμέσως εμφανίζονται ως ποικιλίες κατώτερες σε σχέση με τη βασική.
- Αναπαράγονται στερεότυπα όπως π.χ ο Ικαριώτης είναι τεμπέλης, ο Αθηναίος ωραίος και άνετος κλπ.
- Οι γλωσσικές ποικιλίες μέσω του χιούμορ εμφανίζονται ως κατώτερες, υποδεέστερες της βασικής, γραφικές.
- Η διαφήμιση προάγει μία κυρίαρχη ιδεολογία.
- Υποσυνείδητα μπορεί να επηρεάσει τους ακροατές.
- Η χιουμοριστική απόδοση απαλύνει τη στερεοτυπική αναπαράσταση και την καθιστά πιο εύκολα αποδεκτή από τον ακροατή.

Νέα ελληνικά

Λογοτεχνία

Λογοτεχνία

- Ο/η εκπαιδευτικός οφείλει να αναδείξει την ανάγνωση των κειμένων ως τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η οργάνωση του μαθήματος.
- Όλες οι δραστηριότητες, που συνδέονται με αυτήν πριν από την ανάγνωση και μετά την ανάγνωση κειμένων, αποβλέπουν στη δημιουργία επαρκών αναγνωστών/στριών.

- Σε κάθε περίπτωση, η ανάγνωση, η εμφάθυνση, η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, οι ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες πάνω σε δεκαπέντε (15) τουλάχιστον κείμενα είναι στόχος εφικτός.
- Για κάθε κείμενο αντιστοιχούν πέντε περίπου διδακτικές ώρες. Στον χρόνο αυτό γίνεται η προσέγγιση των κειμένων, η γραφή και η παρουσίαση ομαδικών εργασιών στη σχολική τάξη.
- Κατά συνέπεια, αναμένεται να διδαχθούν δέκα (10) τουλάχιστον κείμενα σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.

- Στο πλαίσιο ενός ευρύτερου σχεδιασμού του μαθήματος που προωθεί τη φιλιαναγνωσία, προτείνεται ο προγραμματισμός της διδασκαλίας να μην εστιάζει σε μεμονωμένα κείμενα, αλλά **να οργανώνεται σε ομάδες κειμένων με βάση κριτήρια όπως το θέμα, το είδος, την ιστορική περίοδο κ.ά..**
- Πριν από την επιλογή των κειμένων, οι εκπαιδευτικοί είναι χρήσιμο να διερευνούν τις αναγνωστικές εμπειρίες των παιδιών. Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα αυτά, πρέπει να προχωρούν στην από κοινού επιλογή των κειμένων (στην περίπτωση που το μάθημα έχει ανατεθεί σε δύο ή περισσότερους διδάσκοντες σε μία τάξη), με όποιες διαφοροποιήσεις κρίνουν αναγκαίες ανάλογα με το επίπεδο αναγνωστικής εμπειρίας.

Δραστηριότητες

- Οι εκπαιδευτικοί σε όλες τις τάξεις προτείνεται να εστιάζουν αρχικά, κατά τον σχεδιασμό της διδασκαλίας τους, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κατανόησης λογοτεχνικού κειμένου με την αξιοποίηση μίας σειράς δραστηριοτήτων.

Βασικές δραστηριότητες κατά την προσέγγιση των κειμένων

- Να εντοπίζουν βασικές πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, σκηνικό, κοινωνικό πλαίσιο δράσης των ηρώων).
- Να παρακολουθούν τη δράση ενός ήρωα, την πιθανή εξέλιξη του χαρακτήρα του, την αλληλεξάρτησή του από το περιβάλλον.
- Να εντοπίζουν το πρόβλημα που κατευθύνει τη δράση των αφηγηματικών ηρώων.
- Να παρακολουθούν τη δράση των ηρώων συγκριτικά.
- Να κατανοούν την περιγραφή μίας εικόνας ή ενός προσώπου.
- Να συνδέουν το κείμενο με ιστορικές και κοινωνικές παραμέτρους αξιοποιώντας τα εισαγωγικά σημειώματα.
- Να απαντούν στην ερώτηση: Ποιος μιλά, ποιος είναι ο αφηγητής;
- Να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο συλλειτουργεί η εικόνα και ο λόγος, όπου αυτό απαιτείται.
- Να εξοικειωθούν με βασικά στοιχεία των ποιητικών μορφών (στίχος, ρυθμός, μέτρο, ομοιοκαταληξία, ελεύθερος στίχος, κλπ).
- Να διακρίνουν και να κατανοούν την αξιοποίηση εκφραστικών μέσων, κ.ά.

Διδακτικό παράδειγμα

- **Τάξη:** Β Γυμνασίου
- **Κείμενο:** Διονύση Σαββόπουλου, Τι έπαιξα στο Λαύριο.
- **Θεματική διεύρυνση** (Παιδιά - κοινωνικός προβληματισμός: Μανόλη Αναγνωστάκη, Στο παιδί μου)
- Πριν την ανάγνωση εξηγούμε ότι το ποίημα είναι μελοποιημένο και βάζουμε στους μαθητές/τριες να το ακούσουν.
- <https://www.youtube.com/watch?v=H1VqM0IUkpo>

- **Προσέγγιση:** Χωρίζουμε ομάδες και δίνουμε φύλλο εργασίας όπως:
- Ποιος μιλά στο ποίημα (ποιητικό υποκείμενο) και ποιον προβληματισμό εκφράζει;
- Παρατηρήστε τα πρόσωπα των ρημάτων που χρησιμοποιεί το ποιητικό υποκείμενο. Καταγράψτε τρία παραδείγματα και εξηγήστε ποιο αποτέλεσμα έχει η αλλαγή του ρηματικού προσώπου.
- Εντοπίστε δύο εκφραστικά μέσα που αξιοποιούνται στη δεύτερη στροφή. Ποια είναι και γιατί πιστεύετε ότι τα χρησιμοποιεί ο ποιητής;
- Ποια είναι η θέση του χρόνου και ποια η σχέση του με τα παιδιά;
- Ο ποιητής χρησιμοποιεί το σχήμα της επανάληψης. Εντοπίστε δύο παραδείγματα μέσα στο κείμενο και εξηγήστε τι προσφέρει η αξιοποίηση του σχήματος αυτού.

- Διαβάστε το ποίημα του Αναγνωστάκη.
- Ποιος είναι ο ρόλος που υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο;
- Εντοπίστε τα ρήματα του ποιήματος. Μέσα από τις επιλογές των χρόνων τι επιτυγχάνεται; (έμφαση στην αντίθεση)
- Ποια είναι η σημασία της λέξης «παραμύθι» έτσι όπως χρησιμοποιείται στο ποίημα;
- Ποια λέξη στο ποίημα έχει κατά τη γνώμη σας τη μεγαλύτερη δύναμη και γιατί;
- Σε ποια σημεία συμφωνούν τα δύο ποιήματα που διαβάσατε;

Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί
Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο

Μα στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια

Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ
Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι,
Του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω
Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νεκρούς μας.

Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.

Μ. Αναγνωστάκης, *Τα ποιήματα*, Πλειάς

- **Δραστηριότητες**

- Σκεφτείτε παραμύθια που ακούγατε στην παιδική σας ηλικία και εξετάστε τον/τους συμβολισμό / ους τους.
- Ο Σαββόπουλος εκφράζει μια αμηχανία να μιλήσει στα παιδιά. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη στάση του; Τι θα θέλατε να πει ο ομιλητής στα παιδιά;

- Γράψτε μία ομιλία που θα την εκφωνήσετε την 11^η Δεκεμβρίου (παγκόσμια ημέρα δικαιωμάτων του παιδιού) που όπου θα περιγράφετε τα προβλήματα που βιώνουν τα σύγχρονα παιδιά. Μέσα στην ομιλία σας μπορείτε να ενσωματώσετε κάποιους από τους στίχους των δύο ποιημάτων.
- Προσπαθήστε να συνθέσετε ένα ποίημα σε ελεύθερο στίχο που θα σχετίζεται το πώς θα θέλατε να σας αντιμετωπίζουν οι μεγάλοι (γονείς, εκπαιδευτικοί, κοινωνία)

Δραστηριότητες που προάγουν τη φιλιαναγνωσία

- Μπορούν να διαβάζουν στη διάρκεια του σχολικού έτους ένα ή δύο λογοτεχνικά βιβλία είτε του ίδιου/της ίδιας συγγραφέα είτε του ίδιου θέματος είτε του ίδιου είδους.
- Την ανάγνωση του βιβλίου μπορούν να συνοδεύουν και άλλου είδους δραστηριότητες, όπως πρόσκληση του συγγραφέα, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, δραματοποίηση κ.ά. Σε κάθε περίπτωση, οι δραστηριότητες αυτές εντάσσονται στη μαθησιακή διαδικασία και αξιολογείται η συμμετοχή τους από τον/την εκπαιδευτικό.

Σας ευχαριστώ πολύ για
την προσοχή σας!

